

4

Vášnivý spor Enefy a Otíka o úloze muže a ženy ve společnosti z románu *Kantůrčice* (čte Markéta Tallerová a Martin Polách)

Vypravěč (Daniel Rous)

Otík, pražský student, se během svého letního pobytu v Podještědí zamiluje do Enefy, moudré a vážné dívky. Ta žije se svým dědečkem a které si všichni v širokém okolí váží pro její schopnost zaříkat nemoci. Otík ji obdivuje a vyzná se jí ze svých citů. Ona jeho city váhavě přijímá, protože se obává jeho povrchnosti, ale uvěří mu. Když ho přijedou navštívit kamarádi ze studií, mluví Otík o Enefě výsměšně a každým slovem, které před nimi vysloví, svou lásku k ní zapře. Enefa je zklamaná, ale není zlomená a nenechá si to líbit. Ne nadarmo se jí ve vesnici trochu posměšně říká *kantůrčice*: je chytrá, opravdová a svou výmluvností se nebojí kohokoli poučit, i vzdělaného pražského studenta.

Otík (Martin Polách)

Ty stůněš!

Enefa (Markéta Tallerová)

Už jsem se vystonala.

Otík (Martin Polách)

Kdy jsi stonala a co ti bylo? Dnes v noci churavělas?

Enefa (Markéta Tallerová)

Churavím již dlouho, velmi dlouho.

Otík (Martin Polách)

A já nic o tom nevím!

Enefa (Markéta Tallerová)

Churavím, co tě znám.

Otík (Martin Polách)

Jak to myslíš?

Enefa (Markéta Tallerová)

Těžko povědět, jak to je, když v člověku srdce puká.

Otík (Martin Polách)

Enefo! Vzpamatuj se, Enefo moje!

Enefa (Markéta Tallerová)

Ano, vzpamatuj se, Enefo, a vzpomeň si konečně, pro jakého to muže jsi zapomněla se modlit za rodiče, za děda a za bratra a věz, že tě teď bůh za to trestá.

Otík (Martin Polách)

Nechápu tvou skleslost.

Enefa (Markéta Tallerová)

A já zas nechápu tvou zpupnost. Proč jsi sem přišel? Co tu chceš? Jak ses mohl odvážit sem vkročit? Chceš se mi vysmát do očí, či do očí mi zas lhát?

Otík (Martin Polách)

Enefo, suď o mně, jak chceš; ale jen to věř, že tobě, slyš, *tobě* nikdy jsem nelhal!

Enefa (Markéta Tallerová)

Tedy lhals jim, těm dvěma škůdcům, toť jedna věc – lež jako lež...tys lhal vlastně mně i jim, na všechny strany lhals; mně, že mne učiníš chotí svou, a jim v téže hodině, že o mne nikdy nestáls, že neprošena ti otvíráš okénko, že mne líbáš, kdy se ti zachce...

Otík (Martin Polách)

Zadrž a nemuč déle sebe i mne! Přiznávám se, že bratr tvůj včera zaslechl hloupá z mých úst slova [...] Já ovšem důkazy lásky tvé se chlubil, více jsem se chlubil, než jsem měl [...]

Enefa (Markéta Tallerová)

[...] Často jsem tě viděla večer okolo domu našeho chodit a věděla jsem, že slídíš po mně, a pokaždé jsem chtěla vyskočit a okno otevřít, abych s tebou prolaškovala slastnou hodinu [...] ale nikdy jsem to neudělala; víš proč? Z lásky k tobě. [...] Kdyby byl někdo zpozoroval, že stojíš u mého okna, tož by byl zajisté řekl: '[...] od něho to není poctivé, že ji do řečí přivádí.' [...] Nebyla bych snesla, aby někdo kvůli mně tě pomlouval a snižoval. Tenkrát ovšem ještě jsem netušila, že by ti lidé nekřivdili [...], nepřesvědčila jsem se ještě, že vše činíš jen z lehkosti mysli a z kratochvíle [...]. Ach, člověče ty nešťastný, v tobě není ni víry, ni opravdovosti, ni přesvědčení, tys na světě jen, abys byl. [...]

Otík (Martin Polách)

Enefo!

Enefa (Markéta Tallerová)

Co se zlobíš, co mne zakřikuješ? Dokaž raději, že se v tobě mýlím. [...] Dokaž, dokaž mi rychle, že opovržení to jsem si zasloužila. [...] Ale tak...tak... Ach, jak jen budu žít s tím strašlivým v srdci vědomím, žeš lhářem! [...] Jsem nešťastna, tak nešťastna jako žádná jiná již na světě žena, zklamána, snížena od toho, jemuž po bohu nejvíc jsem se klaněla. [...] Tobě jde jen o

sebe, jen na sebe pomýšlíš. Chraň bůh, aby ses dostal vysoko, k nějaké nad lidmi moci; zrádná jsou tvoje slova, zrádné budou i tvoje skutky.

Otík (Martin Polách)

Dost! Dost pravím! [...] Abys přesvědčení nabyla, že ve mně naprosto se klameš, že nikdy s tebou jsem si nezahrával, [...] podávám ti ruku k smíření po všech těch urážkách, jimiž jsi mne obsypala. Ano, činím ještě více. Svědčím ti, že jsem včera se choval jako blázen marnivý ve svém strachu, aby mne ti dva bídní hejskové v Praze nerozkřičeli co hlupce. Ale věř, tak, jak jsem mluvil a co jsem učinil, byl by na mém místě a v mých poměrech mluvil a učinil každý jiný. [...]

Enefa (Markéta Tallerová)

Každý jiný? Což jsi ty 'každý jiný'? Proč jsi teda studoval, se vzdělával, [...] proč na doktora se dals povýšit, když jsi přitom hodlal zůstat a zůstals takový jako každý jiný? [...]

Otík (Martin Polách)

I tedy v tom se ti poddávám, že nejsem nikterak takový, jak bych býti měl, že mám ještě daleko do výše. Jest ale úlohou milenky, ženy, aby muže dostala v pravý proud; nepravil jsem ti včera nadarmo, že ty budeš teď mou vůdkyní, mým svědomím.

Enefa (Markéta Tallerová)

Ó, slavný to muž, který čeká teprve na ženu, aby na pravou ho dostala dráhu. Žena tedy má býti muže svého vychovatelkou, ona, mladší, slabší, nevědomější jeho? Tys byl na vysokých školách, všechny vědy ti jsou otevřeny, a čekáš prý na devče vesnické, aby ti povědělo, co činiti máš a nemáš? [...] Zavřete pak přec ty své školy, [...] spalte ty své knihy [...] – nestojí věda, vaše učenost za nic, když jí se nestáváte lepšími, když čekáte na ženu, která nikdy ničemu se nepřiučila [...]. A já mívala učenost v takové uctivosti [...]

Otík (Martin Polách)

Ty bereš vše tak zhluboka.

Enefa (Markéta Tallerová)

Co je do lidí, kteří berou vše zlehka jako ty?

Otík (Martin Polách)

[...] Vidím teprve podle tvé veliké bolesti, jak byl veliký poklesek můj; ale zapomeň konečně na to, co se stalo, a podej mi ruku svou. Učiním ti zadost ještě dnes, v této chvíli; předvedu tě oněm hejskům a řeknu: 'Blábolil jsem včera, již nevím co; zde vizte nevěstu mou, budoucí mou choť'.

Enefa (Markéta Tallerová)

Na tvé svatbě já nevěstou nebudu; co na tobě bych si vzala? Tvoje jmění, tvoje doktorství, tvou pěknou tvář a postavu? Takových předností si nevážím, jsou nahodilé; každý se může narodit bohatým a pěkným – nemá přitom nejmenší zásluhy. [...] Nestojím již o tebe, co vím, že není v tobě duše vznešené, srdce šlechetného, že nejsi, jak jsi se ve svém skládání vylíčil a zač jsem tě dosud považovala a ctíla. Jádra v tobě není, o zlatou slupku nestojím; tou opovrhne dcera chudého čepičkáře, vesnická ta švadlenka, která zahání lidem zaříkáním neduhy [...]

Otík (Martin Polách)

Kantůrčice!

Karolina Světlá: Ještědské romány I. Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, Praha 1959. Text editován.